

ACEMHÖYÜK KAZILARI

Prof. Dr. NİMET ÖZGÜÇ

Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü ile Ankara Üniversitesi adına yürütülmekte olan Acemhöyük kazılarına 1965 Ağustos ve Eylül aylarında devam edilmiştir. Bu yıl heyete Mimar Arkeolog Mahmut Akok, Arkeolog Dr. Kutlu Emre ve Önder Bilgi, Fotoğraf Selahattin Öztartan, Teknik Ressam Cengiz Erol, iki Arkeoloji öğrencisi Gürkan Toklu ve Erdoğan Engin ve Restoratör Mehmet Ciyez katılmışlardır.

Sarı-kaya ve üç yıldan beri araştırılan merkez çukuru 1965 mevsiminde de geniş ölçüde kazılmıştır. Ayrıca, şehrin inkişaf sahasını tespit maksadiyle etekte de kazılara başlandı.

Kazısı 1964 yılında ele alınmış olan Sarı-kaya, yani Acemhöyük'ün sitadelinin kazısında büyük bir binanın tuğla döşeli odası ile, II. kat halkı tarafından kullanılmakta olan üç odası açığa çıkarıldı. Bu yıl höyüğün merkezine doğru inkişaf eden ve çok şiddetli bir yangına maruz kalmış binanın bir kısmını daha aydınlatmak mümkün oldu. Sarı-kaya'nın II. seviyesinde kurulmuş olan aslında höyüğün üçüncü katına ait bulunan bu yapının, iri taşlarla örülmüş temelleri üstünden yükselen kerpiç duvarları, ancak, şiddetli yangın tesiriyle kömürleşmiş çatı direkleri ve hatıllarının meydana getirdiği enkaz kaldırıldıktan sonra temizlenebilmiştir. Bazı kısımlarda kerpiç duvarlar iki buçuk m. yüksekliğine kadar korunmuştur. Bu yüksek ve kalın duvarlar, kesif yangın enkazı Sarı-kaya'nın yükselmesini sağlamıştır. Yangını müteakip terkedilmiş, bundan sonra asırlarca burası bir iskan sahası ola-

rak seçilmemiştir. Ancak, Helenistik devirde bina enkazının üstüne küçük bir ev inşa edilmiştir.

Kaniş Karumu'nun II. kat yapılarında görüldüğü kadar sık olmamakla beraber bu binanın duvarlarında da ağaç dikmeler kullanılmıştır. Odalarının tabanlarında, tabaklara, çanaklara, çömleklere ve kalın cidarlı küp parçalarına tesadüf edilmiştir. Küçük eserler arasında en önemlileri üç ayrı vazoya ait olduğu şekillerinden anlaşılan obsidiyen kap parçalarıdır. Bunlardan bir tanesi yivli bir vazoya, diğeri kristal gibi kesilmiş bir kaba, üçüncüsü sade bir vazoya aittir. Bugüne kadar bu devire ait, yalnız Kültepe'de küçük bir obsidiyen vazo parçasına raslandığı düşünülürse, buluntuların önemi kendiliğinden ortaya çıkar.

Midye kabuğundan yapılmış ve bina ile birlikte yanmış olan bir aslan figürini, üslubu bakımından, Kaniş Karumu'nun II. katına ait hayvan tasvirlerine benzemektedir. Bunun mozayikle bezeli bir kutuya veya başka bir nesneye ait olması mümkündür.

Aynı binanın bir odasında Acemhöyük'te çok sevilen dört köşeli bir platform üzerinde at nalı şeklinde portatif bir ocağa tesadüf edildi. Bu ocak şeklinin Kaniş Karumu'nun yalnız II. katında rağbette olduğu bilinmektedir.

Ocaklı binanın yanında II. seviyeye ait üç oda açığa çıkarıldı. Bu odalardan biri III. katın sokağını kesmiştir. Odanın tabanında oldukça yüksek bir seviyede, dibine yakın kısmında, geniş bir emziği olan bir leğen bulunmuştur. Bu tip leğen-

lerin Kaniş Karumu'nun lb katında gene zeminden yüksekçe bir yere yerleştirilmiş olarak atölyelerde kullanıldığı anlaşılmıştır. Bu katta, ayrıca, gene bir Karum lb şekli olan bir kantarosa da tesadüf edilmiştir. Biri süzgeçli iki akıtacağı bulunan kulplu bir kandile bu şekliyle ilk defa Acemhöyük'te tesadüf edilmiştir.

Höyüğün merkezinde 111. ve iv. yapı katları araştırılmıştır. III. kata ait bir mutbakla kilerde muhtelif boydaki iri erzak küpleri dört köşeli platformun kenarına yerleştirilmiştir. Platformla duvar arasında Koloni devri için eşsiz olan iki boyalı vazo ele geçirilmiştir. Çift kulplu olan bu vazoların diplerinden başlayan emzikleri ağız kenarına dik olarak bağlanmıştır. Bu türlü emzikler Alişar'da Eski Tunç Çağının son safhasında görülen kap şeklinin geleneğini devam ettiren hususiyetler olup, Koloni devrini daha eski medeniyetlere bağlamaktadır. Burada bunlardan başka, çift kulplu, yivli ve sivri dipli bardaklar da bulunmuştur.

Acemhöyük'de iv. seviye mahdut bir alanda araştırılabildiği görülmüştür. Bu katın boyalı ve tek renkli seramiği daha eski katların

bir devamı şeklinde görülür. İçi kırmızı ve gri astarlı olan seramiğin yanında az miktarda **111**. Alişar seramiği yan-yana görülmektedir. Bu, Kültepe'deki duruma esaslı bir uygunluktur. Seramikle tespit

edilen paralellere göre bu kat Karumu'- nun IV ve **m.** katları ile çağdaştır.

IV. katın en ilgi çekici eseri bir tanrı, tanrıça ve bir kız çocuğundan ibaret olan kurşun figürün grubudur. Erkek ve kadın Bereket tanrıları olarak düşünülebilir. Bu eserin en yakın paraleli Kültepe'de bulunduğ u bildirilen ve şimdi Louvre Müze- si'nde korunmakta olan figürin grubudur. Acemhöyük misali, bu gruba giren kur- şun figürinleri tarihlemeğe yarayan çok kıymetli bir eserdir.

Höyüğün kuzey doğusuna raslıyan eteklerinde 111. katın tabanına kadar inil- miştir. Buradaki kazılar, Höyüğün etek- lerindeki kat sıralanışının tepedekinin aynı olduğunu göstermiştir.

Bugüne kadar yapılan araştırmalara göre şehirleri tahrip eden büyük felaket- lere rağmen, yerli geleneğin hem şekil, hem teknikte esaslı bir devamlılık gösterdiği müşahede edilmiştir.